

OER i öppna digitala arkiv delrapport november 2008

I projektet "OER i öppna digitala arkiv" undersöker vi

- a) hur lärosätena använder och producerar lärresurser,
- b) om och hur digitala lärresurser kan passa in i lärosätenas öppna digitala arkiv (d.v.s. arkiv för elektronisk publicering), samt
- c) gränssnitt som skapar goda förutsättningar för lärare och studenters arbete med digitala lärresurser.

I projektet har vi fokus på OER, d.v.s. fritt tillgängliga digitala lärresurser, *Open Educational Resources*.

Arbetet inleddes i mars 2008 och avslutas i april 2009.

Hela projektet avslutas med ett öppet seminarium under våren 2009 och leverans av slutrapport till anslagsgivaren senast i juni 2009.

Projektorganisation

Projektet består av tre huvudspår/delprojekt, som vart och ett riktar in sig på ett av de tre ovan nämnda undersökningsområdena (a-c), samt ett fjärde spår kring övergripande kommunikation, rapportering och resultatspridning.

Jessica Lindholm vid Malmö högskola är samordnande projektledare för projektet. Delprojekten har sina egna arbetssamordnare och huvudpartners, vilka beskrivs under respektive delprojekt nedan.

Värt att notera är att Uppsala universitet och Högskolan i Borås framförallt har medverkat i att genomföra kartläggningarna vid sina respektive lärosäten inom delprojekt 1 och ingår därefter främst som bollplank och stöd för det fortsatta arbetet.

Projektdeltagare

Malmö högskola

Kristina Ericson
Robert Faling (fr.o.m. nov-08)
Jessica Lindholm

Stockholms universitet

Erik Axdorph
Lena Olsson
Björn Olofsson (t.o.m. okt-08)

Metamatrix Development and Consulting AB

Hanna Jonsson
Jan Hylén

Göteborgs universitet

Urban Andersson
Jonas Gilbert

Högskolan i Borås

Katharina Nordling (t.o.m. juli-08)
Christel Olsson (fr.o.m. juli-08)

Uppsala universitet

Maria Berg Andersson

Projektkommunikation

Inom projektet har vi valt modeller för projektkommunikationen som är delvis ovana för oss att använda: bloggverktyg, delade onlinedokument och videokonferenser. Dessa används vid sidan om den mer traditionella mailinglistan, telefonkontakten och de fysiska mötena.

Projektwebb

Projektet har en delad arbetsyta i GoogleGroups¹, där vi har arbetsfiler och mailinglistefunktionen. Gruppen är endast synlig för projektets medlemmar.

För resultatspridning har vi skapat en publik projektblogg från Blogspot² som nås på adressen **oerir.blogspot.com**. Endast medlemmar i projektgruppen kan lägga in meddelanden, men själva bloggkommentarsfunktionen är öppen för allmänheten.

Styrgrupp

Under hösten tillsattes, på projektgruppens önskan, en styrgrupp. Styrgruppens uppgifter är att stödja arbetet i projektet, godkänna och behandla rapporter från projektet, följa med och övervaka projektets framskridande. Styrgruppen sammanträdde i september. Styrgruppen består av representanter från Kungl. Bibliotekets Nationell samverkan, KK-stiftelsen, Skolverket och Högskolan i Jönköping.

Projektmöten

Inom projektet har vi haft två gemensamma möten, ett kickoff-möte i april i Göteborg samt ett projektmöte i oktober i Stockholm.

Däremellan har projektdeltagarna mötts i mindre grupper, över mailingliste- och bloggkommunikation, samt i Marratechmöten³ över webben.

Relaterade projekt/aktiviteter

Intressenterna med koppling till projektarbetet är många. Det finns kopplingar gentemot andra projekt och uppdrag inom våra organisationer, som ger synergier till vårt arbete.

De två nedan nämnda är de med direkt anknytning till att de nämnts i ansökan och beslut om beviljning av projektet.

Ang. Openaccess.se-projektet "Lärobjekt i öppna arkiv – nya krav och spännande kopplingar": Ett närbesläktat projekt som Lunds universitet avslutar i höst/vinter, där de har arbetat med tekniska och metadatainriktade modeller för digitala lärresurser inom språkvetenskap. Vid två

Bild 1. Kafferast i Göteborg.
Fr. v. Lena Olsson, Urban Andersson och Jessica Lindholm.

¹ <http://groups.google.se>

² <http://www.blogspot.com>

³ <http://www.marratech.se>

tillfällen har vi haft gemensamma arbetsmöten i Malmö och Lund, vilket har resulterat i att vår och deras leverans av ett metadataformat har utarbetats delvis gemensamt.

Ang. samråd med Kungl. biblioteket kring formatfrågor med hänsyn till framtida digitala leveranser: Kontakt har tagits med Ewa Müller, avdelningen för Digitala biblioteket. I nuläget har inga synpunkter väckts som inte säkras inom vårt övriga arbete med de öppna arkiven, kontakten fokuserade på leveranser enligt standarder och protokoll som är stödda av våra arkiv, då specifikt Open Archives Initiative Object Reuse and Exchange (OAI-ORE)⁴.

Redovisning av projektarbete

I dags dato har arbetet kommit ungefär halvvägs och avrapporteras delprojektsvis här nedan. Projektet har goda möjligheter att avsluta projektet vid utsatt tid. Vid den interna tidsredovisningen för perioden mars-oktober hade projektet använt drygt 50 % av de tilldelade anslagen och projektet löper i stort sett planenligt.

Sedan projektansökan och -beviljning har vi internt omfördelat 1,5 veckas projektinsatser från Stockholms universitet till Metamatrix för att kunna säkra resterande projektarbete.

Delprojekt 1. Kartläggning av OER vid svenska lärosäten

Delprojekt 1 samordnas av Lena Olsson och Erik Axdorph vid Stockholms universitet och arbetet utförs i nära samarbete med Hanna Jonsson och Jan Hylén vid Metamatrix. Kartläggningen ägde rum vid alla deltagande lärosäten och såväl för- och efterarbete med detta har involverat alla projektpartners.

Inom delprojektet har vi under perioden april-juni 2008 kartlagt bruket av digitala lärresurser och samtidigt inventerat existerande digitala lärresurser vid de deltagande lärosätena.

Vi har i kartläggningen beskrivit och kategoriserat lärresurser avseende aspekter som

- Vilken typ av digitala lärresurser används inom institutionen?
- Skapar institutionens lärare/forskare egna resurser?
- Vilken typ av licenser finns knuten till respektive resurs?
- Vilket format är respektive resurs publicerad i?
- Hur är respektive resurs lagrad – är den åtkomlig, sökbar, möjlig att exportera?

Projektdeltagaren Hanna reste under maj-juni runt till de fem deltagande lärosätena och genomförde tillsammans med lokala projektmedarbetare strukturerade intervjuer med representanter för utvalda institutioner.

Bild 2. Jan Hylén och Björn Olofsson en solig april dag.

⁴ <http://www.openarchives.org/ore/>

Intervjuerna har gett oss ett rikt och kanske även unikt material att arbeta med. Parallellt med intervjuerna genomfördes en webbenkät vid samma institutioner riktad till undervisande personal.

Under december 2008 planeras delprojektet avslutas med en rapport över kartläggningen som ska publiceras öppet. Arbetet med kartläggningen avslutades i juli som planerat, men är alltså försenat med avrapporteringen i förhållande till projektplanen. Eftersom slutrapporteringen från delprojektet ligger nära i tiden, redovisar vi inte slutsatserna i denna rapport.

Som komplement till kartläggningen har projektdeltagaren Jan skrivit artikeln "Why Give Knowledge Away for Free? The Case for Open Educational Resources" i tidskriften *Open Source Business Resource*⁵. Artikeln omvärldsbevakar erfarenheter från svenska och internationella projekt och initiativ kring OER.

Bild 3. Projektgruppen församlad

Delprojekt 2. OER i DSpace

Delprojekt 2 leds av Jessica och utförs i nära samarbete med framförallt Kristina Ericsson vid Malmö högskola samt med Jonas Gilbert och Urban Andersson vid Göteborgs universitet.

Hur fungerar våra digitala öppna arkiv som lagrings- och åtkomstplats? Inom delprojektet skapar vi förutsättningarna för våra arkiv när nya medier ska göras tillgängliga.

Vi har utformat ett första utkast till beskrivningsmodell i samverkan med projektet "Läroobjekt i öppna arkiv – nya krav och spännande kopplingar", se figur nedan.

1. Upphovsman	9. Format	15. Språk
2. Redaktör	10. Fakultet	16. Målgrupp
3. Titel	11. Resurstyp (ex text, audio...)	17. Längd
4. Datum (publicering)	12. OER-resurstyp (ex. video, simulering...)	18. Copyright
5. Datum (registrering)	13. Ämne	19. Local upload file
6. Datum (åtkomst)	14. Nyckelord	20. Övrig information
7. Abstract		
8. Innehållsförteckning		

⁵ Hylén, Jan, "Why Give Knowledge Away for Free? The Case for Open Educational Resources" *Open Source Business Resource*, augusti 2008, <http://www.osbr.ca/ojs/index.php/osbr/article/view/687/653>

Den ska testas för inmatning på några utvalda lärresurser vid Göteborgs Universitet och Malmö högskola under november/december, innan den färdigställs.

Under försommaren undersökte vi LOM⁶ som potentiell metadatamodell och har bl.a. studerat utkastet till en svensk motsvarighet i SweLOM. I samverkan med lundaprojektet kring metadata har vi dock valt att skapa modellen så nära Dublin Cores om möjligt, med enstaka fält från Dublin Cores Education Profile⁷ (DC-Ed). Här är det viktigt att skilja på vilken metadata som används inom systemet och det som visas som utdata via t.ex. harvestingsgränssnitt. Den interna metadatamodellen är baserad på DC-Ed, men via t.ex. OAI-PMH kommer data visas upp som t.ex. LOM, Dublin Core, MODS eller motsvarande.

För var och en av de lärresurser vi matar in har vi aktiverat möjligheten att använda Creative Commons-licenser. Inom projektet har vi velat arbeta aktivt med de av våra lärosätens lärare som vill lägga ut sina lärresurser öppet (OER) i förhållande till frågor om upphovsrätt, en fråga som är relevant att lyfta fram och diskutera när materialet ska läggas ut fritt tillgängligt på nätet. Inom kartläggningen har lärarna också uttryckt en osäkerhet kring vilka upphovsrättsliga regler som gäller. Det gemensamma upprättandet av en Creative Commons-licens fungerar som ett underlag för en sådan diskussion.

I vår övning med aktivering av Creative Commons-licenser för den enskilda lärresursen har en specifik fråga uppkommit i relation till Creative Commons-licenser i öppna arkiv:

Hur ska vi hantera att författarna behöver acceptera ännu ett avtal kring sin publicering i det öppna arkivet?

De öppna arkiven har (oftast) ett avtal som ska godkännas kring förhållandet mellan de som tillhandahåller arkivet (t.ex. biblioteken eller olika enheter för

Figur 1. Exempel på hur en CC-licens ser ut då den skapats i DSpace.

⁶ IEEE-WG12 Learning Object Metadata, <http://www.ieeeltsc.org/working-groups/wg12LOM/>

⁷ DCMI Education Community, <http://dublincore.org/groups/education/>

elektronisk publicering) och upphovsmannen⁸. Creative Commons-licensen ersätter inte detta avtal, utan uppträder som ytterligare ett avtal att ta ställning till, som då ska reglera förhållandet mellan upphovsmannen och användaren.

Creative Commons-licensen utformas efter upphovsmannens egna behov, följande varianter finns att välja bland:

Ikon	Förkortning	Namn	Förklaring
	by	Erkännande	Tillåter andra att sprida materialet under förutsättning att upphovsmannen anges.
	nc	IckeKommersiell	Får inte användas för kommersiella syften.
	nd	IngaBearbetningar	Verket får inte bearbetas.
	sa	DelaLika	Bearbetade versioner av materialet får endast spridas under en samma licens.

Figur 2. Dessa licenselement kan kombineras till sex olika licenser ("nd" och "sa" kan till exempel inte användas tillsammans). Tabellen är hämtad från wikipedia.org.

Inom projektet är det deltagarna vid biblioteken som matar in dessa OER, men vi kan inte se någon rimlig lösning på hur dessa båda licenser ska presenteras till lärarna i nuläget. I takt med att kännedom om Creative Commons-licensen ökar kommer detta problem sannolikt att minska.

Använd en Creative Commons licens

För att licensiera ditt dokument under Creative Commons, följ instruktionerna nedan. Du kommer att få möjlighet att granska ditt val. Följ 'Fortsätta'-länken för att lägga till licensen. Om du vill hoppa över en Creative Commons licens, klicka på knappen 'Tillämpa ej Creative Commons'.

provided by [Creative Commons](#)

Du har skapat ett verk som du är stolt över. Nu är det dags att tänka kreativt om hur du tillgängliggör det.

Creative Commons licenser hjälper dig att dela med dig av dina verk medan du behåller din upphovsrätt. Andra människor kan kopiera och distribuera ditt verk under förutsättning att de [erkänner dig](#) som upphovsman -- och enbart under de villkor som du specificerar här. Denna sida hjälper dig att välja dina villkor. Om du vill erbjuda ditt verk utan villkor, välj [public domain](#).

Tillåt kommersiell användning av ditt verk? ([mer information](#))

Ja

Nej

Tillåt bearbetningar av ditt verk? ([mer information](#))

Ja

Ja, så länge andra delar på lika villkor ([mer information](#))

Nej

OBS: För att licensiera ett verk måste du vara dess upphovsman eller ha tillstånd från upphovsmannen att göra det.

Creative Commons tillhandahåller inte juridisk rådgivning eller tjänster. Vi tillhandahåller juridiska mallar; resten är upp till er.

< Föregående | Tillämpa ej Creative Commons > | Avbryt eller spara

Figur 3. Inmatningsgränssnitt i DSpace för valet av licensmodell.

När OER är inmatade kommer vi att koppla på tekniken för att skapa synlighet i Samsök (MetaLib), Google etc., och förhoppningsvis DigiRef (kontakt finns med Mats Brenner). I slutet av 2008 planerar vi att kunna lämna resultatet till delprojekt 3 för användningstester.

⁸ Ett exempel på ett sådant avtal, kan ses här: http://www.mah.se/upload/BIT/DIT/Avtal_epub.pdf.

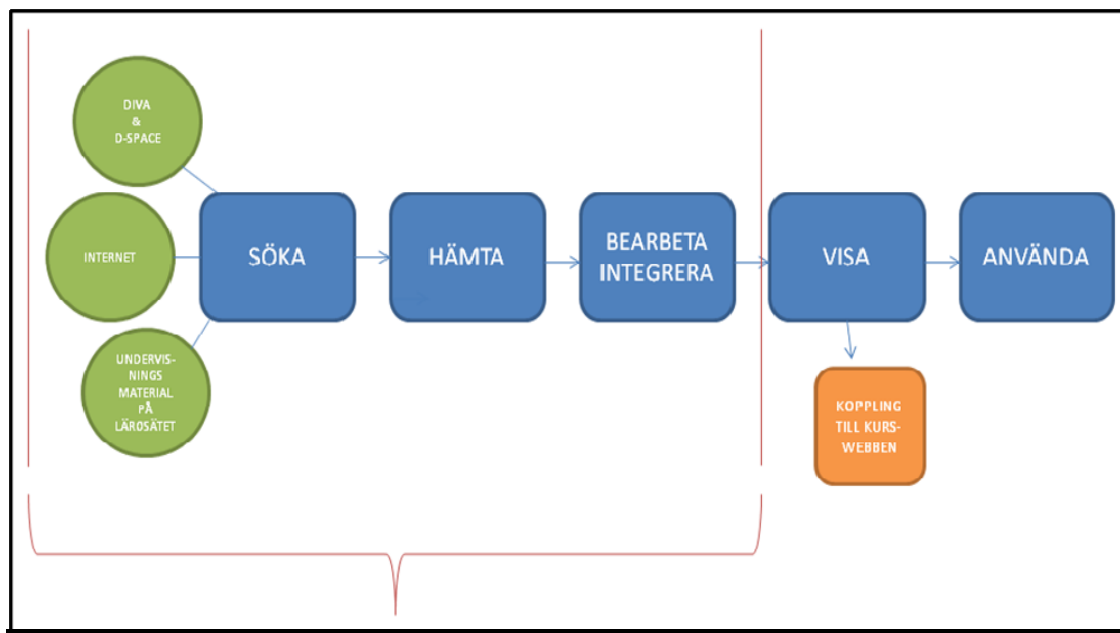
Delprojekt 3. Användning av OER

Delprojekt 3 inleder sitt arbete i december. Arbetet samordnas av Hanna i nära samarbete med Erik och Lena. I delprojektet kommer en person på Metamatrix att ingå, då denna har erfarenhet av att arbeta med personer.

Något/några av lärosätena utöver Stockholms universitet kommer sannolikt också att medverka aktivt i arbetet under 2009.

Inom delprojektet skapas prototyper för gränssnitt för hämtning och bearbetning av OER. Metoden för arbetet är att utifrån ett fåtal utvalda användartyper, *personor*, skapa scenarios för deras användning av OER som sedan ligger grund för tänkta gränssnitt. Utifrån undersökningar och informationsinsamling sammanställs mönster och trender som kan urskiljas. Arbetet dokumenteras, vid sidan om projektrapporteringen, i en folder som kan användas för uppslag och inspiration till lärosäten vid utveckling av öppna arkiv.

Nedan en skiss som beskriver de olika arbetsstegen som prototyperna är planerade att beskriva:

Figur 4. Arbetsflöden inom delprojekt 3. Prototypen fokuserar på stegen inom den röda markeringen.

Delprojekt 4. Rapport och resultatspridning

Projektets huvudsakliga resultat kommer att spridas via projektbloggen, i projektrapporteringen och vid ett seminarium dit övriga högskolor och universitet, samt andra relevanta intressenter inbjuds. Vid detta seminarium kommer resultat från projektet att presenteras och diskuteras utifrån aspekter som generaliserbarhet, ekonomi, tekniska svårigheter och möjligheter, osv.

I övrigt har projektet presenterats vid följande tillfällen:

-
- Ulf-Göran Nilsson (Högskolan i Jönköping), Magnus Ilvered (Högskolan i Jönköping) och Jessica Lindholm, session om två projekt kring digitala läresurser på BIBCAMP, 26-27 februari, 2008.
Anteckningar från workshopen <http://oeriir.blogspot.com/2008/03/bibcamp-2008-om-digitala-lrresurser.html>
BIBCAMP icke-konferens: <http://www.betabib.hj.se/bibcamp/?q=node/131>
 - Jessica Lindholm, "Öppna läresurser (OER) i öppna arkiv". Konferenspresentation *Mötesplats Open Access*, 1-2 oktober 2008, Stockholm.
PowerPoint:
http://www.kb.se/dokument/Om/projekt/motesplats/jessica.lindholm_mo2008.pdf

Plats och datum för slutseminariet är inte fastslaget.

Övrig dokumentation finns på <http://oeriir.blogspot.com>.